

JSI NĚKDO JINÝ

Marcella Marboe

JSI NĚKDO
JINÝ

JSI NĚKDO
JINÝ

Moje malé Theatrum Mundi

Marcella Marboe

Text © Marcella Marboe, 2024
Cover and Typo © Nataša Vaňková, 2024
© Mgr. Tomáš Zahradníček - TZ-one, 2024

ISBN: 978-80-7539-186-5 (ePub verze)

ISBN: 978-80-7539-187-2 (mobi verze)

ISBN: 978-80-7539-188-9 (PDF verze)

*Věnováno mým učitelům:
Doc. PhDr. Janu Dvořákovi
a Doc. PhDr. Jiřímu Hrabincovi, CSc.*

Vejít se do modelu světa

Svět a život v něm je směsicí dějů a skutečností, je pestrostí, hladinou mraků, jichž jsme součástí a s nimiž, chyceni v síti příběhů, bloudíme vsudy přítomnou lží k vysněnému nebi pravdolásky. Mumraj ticha i dějů, lásek i nenávistí, politiky i náboženství vytváří mantinely v podobě osudových okolností, které nás determinují... Jednou prostě musíš nahoru, jindy dolů – mnohdy si opravdu nemůžeš vybrat.

Člověk se narodí do světa a doby, které si nezvolil. Obojí je mu dáno jako prostor a příležitost k životu, jaký si je schopen vytvořit v mezích daných konkrétními okolnostmi. Ty pak i proti naší vůli ovlivňují naše postoje, plány, vztahy, touhy a činy. Jsou mezi námi lidé silní, tvořiví a stateční i lidé slabí, nesmělí a submisivní. Jedni jsou schopni se okolnostem vzepřít a bojovat s nimi, druzí se jim podřídí. Může někdo vyhrát? Kdo? Jak? Za jakou cenu?

A co když jsme na útok a boj příliš slabí? Nebo když útok selhal a my cestou životem poztráceli všechno, co jsme si v ranečku od narození nesli?

Zbývá útěk a bloudění. A pak, zasnoubeni s fiaskem vlastního života, přece jen dál zkoušíme navzdory okolnostem vtěsnat se do daného modelu světa! Když už nic nemá smysl, vztahy se rozpadají pod rukama a přítomnost je nepřítomná až k zlhostejnění – můžeme zkusit třeba kamufláž. Sebevražedný útěk do něhoho jiného, fiktivního. Nasadit si masku korektního úsměvu a odreagovat se na záviděníhodné dovolené v iluzorním světě! Extempore moderní a snadné, ale opravdový život je stále někde jinde. Jak dál, když iluze skončí? Co ti, kteří za námi v zajetí okolností zůstali? Kdo prohrál a kdo zvítězil? Existují i Pyrrhova vítězství!

Jak ale smysluplně propojit pojmy svět, okolnosti, člověk a život? Který matematik by tyhle vztahy dokázal propočítat? Který spisovatel napsat? A kdo vlastně vytvořil onen model světa, do kterého se má každá lidská opice nasoukat? Člověk? Bůh?

Otázky, otázky... Raději mlč! Mlč o tom přece!

Mlčet? Vždyť téma života, světa, člověka a okolností není zdaleka vyčerpáno. Stále se vrací v nových variantách. Jenže okenními tabulemi někdo nahlíží, kdosi přitisknutý pod parapetem naslouchá, jiný čenichá ve stopách. Mlčet? Psát? Tak ano, nebo ne?

Jenže... Kdo nás nemlčící na scéně života zastoupí? Kdo bude alternovat?

A tak píšu...

Ale co všechno tím, vzhledem k okolnostem, mohu zavinit, dohlédnout nedokážu.

Prolog

Jsem to já? Jsme to my?

Jsem stará žena. Sedmdesát plus. Podivný příběh... Žehlím. Tuhle práci dělám nerada. Od stání u prkna mě bolí záda. Všeelijak se kroutím, abych našla úlevovou polohu. Horko. Vyhoření. Únava. Celý život práce... všichni chtějí jíst a... jen těch postelí, co jsem se nepřevlékala. Děti... Čaj, teploměr, pohádka, zábal – a úkoly... bláto, mokré boty, časné jaro: Co tam s Honzíkem děláte, Helenko?

– Rozcvičujeme ropuchu.

Každé ráno také já obtížně rozcvičuji svou chladem stárí ztuhlou ropuchu. Kam zmizela všechna krása?

Nohy v domácích pantoflích mám otlačené. Záda prkenná. Tma před očima. Napařuji vyvařeně roušky, na šňůru větším respirátory, abych je odmořila ozónem, a myslím na něj. Čím jsem starší, tím častěji... Bible. Odkud a kam vlastně šel? Stále se mi to vrací.

Ne, nemyslím na svého muže, jak by vás mohlo napadnout. Myslím na tamtoho. Na dobu před pětačtyřiceti lety. Dávno jsem na pilota s nablýskaným ocelovým charakterem zapomněla. Lákal mě, jako člověka láká červené, dokonale navoskované jablko v regále supermarketu. Pošetile po něm vztáhnete ruku, jakkoli možná víte... Anebo nevíte?

Abych řekla pravdu, jsem unavená společností. Opotřebovaná. Převrat v hodnotách totiž napáchá víc zla než atomová válka.

Myslela jsem na úplně jiný román. Jenže ten virus... Jenže ty změny, ten nový pořádek světa... jenže ta bible ... ti lidé... Ale... Všecko zavál čas. Ovšem teď najednou, jakoby tajfun orval celý můj život donaha.

Introspekce.

Nejprve jsme nějaká hmota. Pak vzplaneme a hoříme nádherným jasným plamenem! Posléze vyhoříme a stanou se z nás jen jiskřičky, unášené větrem.

Jiskřičky, které vyhasnou dřív, než dosáhnou svého vrcholu – svého vysněného nebe... Ano. Úplně všecko se v životě může stát. Fantazie. Závist. Úspěch se neodpouští a krása je hřích.

Ovšem láska... Teď nemyslím dobrodružství pod blůzičkou. Myslím tu krev pohánějící nesmysl, kterému říkáme život. Prodírá se, prodírá, bloudí... Ano. Především láska může vetkat nejpodivnější vzory do všedního koberce reality. Neboť zásadní význam v tomto světě nemají peníze, ani moc, ani sláva, ani žádné vyčpělé zákony chamtivé politiky, ale pouze vztahy.

Jezdili jsme k moři proto, že jsem si potřebovala odpočinout. Nadechnout jiné prostředí. Prostě taková psychohygienu. Můj muž vždycky vykouznil dovolenou – ne moc drahou... Můj muž: Pronikavý pohled, vousatá tvář, husté pačesy, všecko pepř a sůl. Arthroza v palci u ruky a přesto nezdolný, nevyčerpatelný, neobsáhnutelný jako krajina.

Máme se rádi.

Řekl: Je to opravdu laciné. Možná – ne úplně bezpečné, upozorňovali, ale já jsem jiného názoru.

Žehlím roušky. Věším respirátory. Kouknu na nohy. Pantofle by fakt potřebovaly vyprat. Otvírám okno, abych vyvětrala jedovatý ozón, kterým dezinfikujeme byt. Oči se mi mhouří. Poslední dobou tak málo spím. Také hůř vidím. Minulost se vtírá. Bible. Jdu do koupelny, abych zahnila ledovou sprchou všechno, co jsem viděla – a vidět vlastně vůbec nechtěla: Závist. Morální i duševní bídu na každém kroku. Nenávist, úhor, anonymy, ledvinové kameny, vyražené zuby, špinavé škarpy, rakovinu, logistická centra, vyprázdňené duše, rozkradené majetky, komíny, špiclování, sobectví, šmejdi a šmejdy, pomluvy, černý vzduch, sledování, zlato bez ryzosti, hloupost, strach, krematoria, bezohledný tah na kořto, čern s odstíny šedi, přečpané jednotky intenzivní péče atd.

Co to všecko má znamenat? Jaký má lidská společnost smysl? Může snad být něco „za“?

Blahodárný déšť sprchy mi budí mozek. Venku štěká pes. Moje antidepresivum. Fin. Belgicko-severský bastard. Všichni jsme bastardi. Já například česko-francouzský, s vídeňskou příměsí. Nestydím se za to.

Sáhnu na radiátor. Aby tak kotel odešel před zimou, děším se. Když mám prochladlé nohy, chce se mi čůrat.

Při utírání sepraným ručníkem zavádím v zrcadle o svou tvář mrzutého potkana. Dneska nám – rizikové skupině – naši andělé z obecního úřadu položili za vrátka pod rozkleslý jalovec jednorázovou krabičku s obědem. Potkan se

přišel podívat, co bude dobrého, ale já jsem mu krabičku vzala. Oběd bereme jen jeden. To nám stačí. Už moc nejíme – a je to lacinější. Jsme ohrožený druh, který musí kvůli kovidu nečinně dřepět doma a čekat na vakcínu. Jestli někdy... Jestli nějakou... A jestli ty chlupaté kuličky opět na sebe nevezmou podobu sto-pětadvacáté mutace, anebo se nenaučí obcházet imunitu.

S dcerou Helenkou, která žije v Praze, jsme se již rok neviděli. Vnoučata téměř neznáme... Metaforou odcizení je učení on line. My starci jsme ohrožený druh. Všichni nás musí chránit, ať už chceme nebo ne. Nákupy nám obstarává syn Honzík. To on uviděl včera v noci u benzínové pumpy anděla. Vyprávěl nám o něm: Po třetí osmnáctihodinové směně, ubrečená a total vyřízená sestřička z nemocnice: Umírají nám už i mladí. Doma mají děti.

Při ohřívání oběda mrknu do počítače na zprávy:

– New York vypadá jako válečná zóna. Na parkovištích nemocnic stojí seřazené chladírenské vozy. Suplují márnice.

– V Kanadě utekl personál z pečovatelského domu. Seniory nechali nemocni napospas.

– Z italského městečka Bergamo vyjíždějí vojenské konvoje s rakvemi. Na místním hřbitově už není kam pohřbívat.

V Sao Paulu došly hroby. Zaměstnanci hřbitovů tedy vykopávají ty staré. V Brazílii se pohřbívat i v noci. Covidová krize v Indii se prohlubuje... Krematoria pálí těla, kde se dá. I na parkovištích. V některých částech země se pohřbívat ekologicky. Mrtvoly jsou předhazovány supům.

– V táboře na řeckém ostrově Kos se vzbouřili migranti. Mladí muži se vrhli na policii s kameny a zápalnými lahvemi. Shořela jídelna, řada stanů i automobilů. Policie musela použít slzný plyn. Migranti obvinili úřady, že se o ně špatně starají. V jednom tričku musí prý chodit i dva dny, na nové boty se čeká celý týden, jídlo jen čtyřikrát denně a není k zrádлу! A ženské? Nedodávají nám sem vůbec žádné ženské!!! Potyčky se v táborech odehrávají denně. Migranti chtějí přece jen to, na co mají nárok! Lidskoprávní neziskovky bijí na poplach.

– Stoupenci Islámského státu přepadli nemocnici v Kábulu. Na porodnici vraždili novorozence i rodící ženy.

– Tři mladíci odletěli za výhodnou pracovní příležitostí kamsi do jižní Ameriky. Po zdrogování byly dvěma z nich odebrány ledviny a zemřeli. Třetí vyvázl bez úhony a byl zajištěn pro podezření z trestného činu napomáhání...

Tak vidíš, potkane... V jakém světě to žijeme? Tohle jsme my, lidé... Ohrožený druh. Jedni andělé, druzí zločinci – a ještě jiní volají na sociálních

sítích po svých lidských právech: Chceme svobodu! Jestli vláda okamžitě neo-
tevře hospody, najedeme auty do davu. „Odmítači“ zase pouštějí do éteru, že za
všechno může Bill Gates a jemu podobní bohatci, kteří chtějí pomocí očkování
vpravit celému lidstvu pod kůži čip, aby tak ovládli svět. A podplacení lékaři jim
v tom prý pomáhají, atd., atp...

Divné zprávy... Svědčí o rozedraných nitrech. Vždycky se ptám: Kdo?
A proč? Pro koho? Milión kombinací!

– Co nám naši andělé uvarili? zajímá se můj muž, jinak docent H. – anebo
Manžel Umělkyně.

– Univerzální hnědou – a knedlík.

Proč jsem si ty pantofle ještě nevyprala? Hučící nevyspání. Bible. Slávek.
Zeno. Jenže to všechno jakoby vyřisované ve srovnání s tím potkanem. King.
Ano, tak by se mohl klidně jmenovat. Ale proč neutíkal?

– Třeba byl ochočený, řekne můj muž s pohledem ponořeným do omáčky.
Anebo už něco predikuje. Potkani jsou prý mimořádně inteligentní.

Jíme. Ticho je hlasité. Nejspíš oba myslíme na rozesmáté dny PŘED. Na
pana podnikatele France Vaňka. Na Cibulku, tedy paní učitelku Cibulkovou
a její dva oplégry. Na Aktivistku Ofi – ústečka srdíčková... Na spisovatelku
Sisi... Na azurové jižní nebe myslíme. Na bary a jídelny plné hlaholu. Možná, že
oba myslíme i na stále znovu podvádějící svět plný nenávisti, ve kterém pravda
a láska musí zvítězit.

Současný svět...

Žádná zkušenost člověka nepoučí, neučiní imunním. A možná, že se mlč-
ky ptáme stejně jako miliardy jiných napříč dějinami: Proč vlastně žijeme? Jaký
má náš život smysl? A proč musíme všichni umřít – ať už máme miliardy, nebo
jen „koberec z trávy a strop z hvězd“, jak napsala Iva. Kdo to vymyslel? A co je
po smrti? A co bude zítra? A kdo může za ten zákeřný kovid? Příroda se svými
infikovanými netopýry? Čína? Chamtivost nás lidí? Anebo jde o biologickou
zbraň, která se vymkla všemocným z rukou? Jedna konspirativní teorie střídá na
svobodném internetu druhou. Položené otázky jsou pouze řečnické. Na takové
nedá lidem uspokojivou odpověď nikdo.

Všemocná věda – ani všemocný Bůh!

– Už na toho Zena nemysli, Ma. Nebolí tě po včerejšku hlava? Možná, že
jsme to s vínem přehnali. Měli bychom s tím něco udělat, ne?

A zase bušení ticha. Zeno: Až budu mít derniéru, doufám, že se rozloučit
přijdeš, smál se, když ještě o nic nešlo. Ještě nebyl na přístrojích.

Do krematoria nás nepustili. Jenom nejbližší rodinu. A tak jsme stáli na schodech „před“. Spalují je nahé v igelitových pytlích, řekla nám Zenova Julča. Je to nedůstojné! Ani rakev jsme nesměli otevřít. Může být něco „za“?

Poslední dny nejsem schopná logicky uvažovat. Spotřební svět vede do pekla. Řetěz času se trhá, barevné obrazy obklopují: Tak řekni! Musí člověk hrát v životě roli, kterou mu kdosi (?) předepsal? Nemůže být prostě „někdo jiný“? A je možné zastavit touhu?

Spravedlivý nový svět proti světu „starému“, plnému křivd, jizev a třísek, které se svět „nový“ pokouší napravit, aby přepisováním historie páchal křivdy další, jako by už na světě nebylo bolesti dost.

Zfušovaný sentiment... Nikomu není do skoku. Přesto je nezbytné optimisticky křepčit, abychom se nezbláznili. Anebo se prostě snažit myslet jen na to hezké.

Budeme muset úplně zapomenout na život PŘED?

Mohl by vůbec někdo žít, kdyby člověk nezapomínal? Vzpomínky ale někdy drtí. Není možné zastavit lavinu, která se již utrhla.

Část první:
Když vane fén

Umělkyně

Umělkyně si připadá jako mula zmořená vedrem. Let z Prahy byl o čtyři hodiny odložený kvůli nějakým etnickým nepokojům kdoví kde. Po kontrole příslušných dokladů při zdoluhavém odbavování na letišti byla nejprve naskenována její tvář, teprve potom mohla ona sama projít bezpečnostním rámem. Tak se potvrdilo, že není hledaná teroristka. Nakonec ji ještě prolustrovali – nejspíš kvůli drogám? Uniformovaná příkázala: Ruce dejte hřbety nahoru. Teď je obraťte nahoru dlaněmi. Rukavice s jakýmsi tampónem napuštěným čímisi jí štrachá kolem pasu, pak se posune ke kotníkům a do sandálů, vzápětí hrábne do vlasů.

Umělkyni vlasy zešedivěly již v mládí. Brala to jako varování, že času nemá nekonečně, ale smířit se s takovým zjištěním nechtěla. Vlasy obarvila. V obarvených vlasech čenichá rukavice s tampónem, výsledek nechá prozkoumat chytrému přístroji. Umělkyně má vztek a přibližně se usmívá. Ví, že kamery jsou všude. Náš život je fyzlovským způsobem archivován, aby bylo možné ho příležitostně využít jako důkaz. Každý hřích může oživnout díky kamerám a z ničeho nic nás přepadnout ze zálohy jako zombie. Me too! Tedy žádné soukromí, žádná individualita! Člověk je majetkem společnosti.

Společnost...

Konečně Uniformovaná příkáže: Jděte!

K Umělkyni proudí únava. Čas. Vystartuje, chňapne – a zase bleskurychle uhne. Zašteká, zakňučí... ztichne, aby příštím okamžikem zase začal útočit a narůstat. Umělkyně bezmyšlenkovitě sedí v odletové hale už kolikátou hodinu a pozoruje spolucestující. Sama pro sebe takovému pozorování říká Studium hemživého kosmu. Halou se kromě dětí honí i překvapivě horké zářijové dny.

V křesílku proti Umělkyni sedí půvabná, graciezně zasněná tvář ženy v bílém. Tu tvář asi život okopíroval z Tizianova obrazu Isabelly Portugalské. Ano, mohla by se ta žena klidně jmenovat Isabella. Takové jméno by se k ní hodilo. Bílá barva jejího oblečení nemusí být jen náhodně zvolený prostředek,

jak upoutat pozornost, ale může to být i promyšlený tah, jak vytvořit jednotu s vlastním psychofyzicem, uvažuje Umělkyně. Je ta žena krásná? Ano, je. Možná krásnější než Helena Trójská. Možná krásnější než kdysi bývala Umělkyně...

Muž, který ji doprovází, připomíná vousatou sochu Mojžíše od Michelangela. Je v něm cosi z rovnováhy a klidu vrcholu mužných let, i když v druhém plánu prozrazuje i otazník ostražitě nejistoty: Jak provést svůj lid nástrahami osudu?

Pozornost Umělkyně budí také děvče výrazně klenutých tvarů, korunovaných pozadím impozantních rozměrů. Slečna připomíná bujný keř v kopcovité krajině, ale výraz její tváře s malinkými, do srdíčka tvarovanými ústečky, je až dětsky něžný. Tmavé vlasy má spletené do dredu a vzadu na krku těžko rozluštitelnou kérku. Nejspíš jde o lidskou lebku se zkříženými hnáty. Děvče co chvíli vyndá z ocvokované kabelky rudou rtěnku, poopraví rtíky a také výrazné čokoládové oči opětovně orámuje tužkou. Zápěstí tíží ocvokovaný černý náramek, pas ovíjí další ocvokovaný atribut všech rebelek. Kromě zadních partií je na děvčeti ještě pozoruhodná neklidná činorodost a obutí. Jakási černá – rovněž ocvokovaná – bagančata(?) nahoře věnčená řetězy a kožešinkou. Tou se děvče každou chvíli podrbe nohou o nohu. Pak vyskočí a odbíhá. Vždycky se vrací plná dychtivé síly a vzrušeného půvabu s čerstvými informacemi o důvodech zpoždění odletu. A všechno, co zjistila, ochotně tlumočí spolecestujícím. Nejspíš rebelka – Aktivistka.

U dveří odletové haly se nervózně prochází vysoká štíhlá blondýna středních let, peskuje svoji věrnou kopii v mladším vydání: Musíš být pořád tak zlomyslná, Adi? Proč tomu klukovi nedáš pokoj?

Kluk je nejspíš bratr dlouhovélasé zlomyslné, která se brání: Ten dement si vždycky začne!

– Ne, ne! Začala ona! křičí dement.

– Jste vy dva vůbec normální?

– Nenormální je nedovolit nám na dovču mobily, otře se jazykem o matku dcera.

– Zase dramatizuješ!?

– Každý debil tady má mobil, zahrne rozmáchlým pohybem celou odletovou halu zlomyslná, ale já – dramatizuju...

– Právě, řekne matka klidně. Nemám v úmyslu z vás vychovat debily, ale slušné lidi!

Pozoruhodná je i trojice dobře živených pánů v nejlepších letech. Tvář jednoho je syrovitá, ta druhá vypadá jako hniječ jablko a třetí ze všeho nejméně připomíná oprýskanou zeď staré venkovské školy, ve které do svých osmnácti let Umělkyně žila. Pánové se klukovsky pošťuchují a hlasitě vtipkují na úkor obdařené Aktivistky.

– Nejsou trapní? Copak holka za ten zadek může? špitne Umělkyně znechuceně do ucha svého muže.

– Ušetři mě odpovědi, nezvedne muž oči od prospektů, a raději si odpověz sama.

– Jednoduchý mozek a složité pojetí vlastní vtipnosti může hodně komplikovat život, že? odpoví si tedy Umělkyně sama a očima pátravě zkoumá kulhového tloušťka – samotáře. Panamák nesundal s hlavy ani tady v hale. Okázalá důstojnost a pózování zarudlého frajera v letech napovídají, že jeho majetek nemusí být zanedbatelný. Přesto ten člověk vypadá, jakoby jeho existenci něco podráželo nohy. Možná nějaká osudová realita? Možná bloudící duše? Muž neuvědoměle pohybuje ústy, jako by si stále předříkával, co má ještě udělat.

Horko. Klimatizace nefunguje. Proč nefunguje, sakra? Nedá se dýchat! Ve vzduchu tančí prach. Umělkyně se zmocňuje únava čím dál větší. Bolí ji nohy i hlava. Jenže náhle spatří něco, někoho... něco... Jen se „to“ mihlo za sklem odletové haly jako rána pod pás. V prvním okamžiku Umělkyně nemůže ani vydechnout, ale pak vyskočí a bez vysvětlení vyběhne ven. Doslova prorazí skupinkou černošek, uslyší překvapeně nazlobené výkřiky. Během zdivočelého rozhlížení zaječí na jejich adresu – pardon! A zase běží: Ale ten nos! Ta postava! To je přece nemožné! Cáká mi na maják!? Srdce jí zběsile bije:

Zklidni fantazii! přikáže nakonec Umělkyně sama sobě. Jako kdyby i někdo jiný nemohl být tak vysoký a mít takový nos... takovou skobu. A vůbec. Co by ON dělal tady? Je možné zhmotnění představy? Šílím!

Jsem unavená... vrací se Umělkyně k manželovi, se kterým mezi tím zapředla hovor liška. Tak čtyřicet? Možná něco přes? Dlouhý blond-zrz melír, vlasy jakoby vyšísované, vzadu na krku sepnuté provokativní umělou růží. Manžel Umělkyně zvedá oči od prospektů jen neochotně. S překvapeně lasičkoidním úsměvem se noří liščí oči do vousaté tváře muže, tělo se magneticky vlní: (Jste to vy, pane profesore? Sisa? Sylvie Vinklářová! Už dávno ne! Teď se jmenuji Batsány. Sisi Batsány. Vdova. Třetí lavice u okna? To je paměť! Jak se máte? A co vy tady? Odpočinout. Dovolená. Hotel Zita beach. Já také. Není to drahé, že? Muslimů se našinec sice bojí, ale já... Vlastně jsem u moře ještě nikdy nebyla...)

– Promiňte, paní!... rozčileně přeruší hovor těch dvou Umělkyně. Viděl jsi ho?

– Už zase? Prosim tě přestaň! špitne manžel a shrne prospekty. Je to stále jedna a ta samá dokola.

– Notak nic... Blbost... mávne rukou Umělkyně a jako film jí běží hlavou ten rukou psaný text z rodinné bible.

– Dovol, abych ti představil paní... paní... Sylvu...

– Batsány ... Sísá.

– Bývalá moje studentka. A tohle je moje žena.

– Já přece vím, zasměje se Bývalá studentka Pěkně jste nám, holkám, už tehdy pila krev! Na pana profesora jsme si myslely všechny, řekne rádoby rozpuště.

Něco z toho neustále se vlnícího těla sálá (nebo odkapává?). Nebo mu něco chybí? Zažloutlé prsty se nervózně třou jeden o druhý. Cigareta!

Halou se rozlehne rozmazené hlášení.

– K bráně 7! Pojďme! vyzve k následování mávnutím ruky všechny cestující slečna s imponantním pozadím a pak do ucha Umělkyně zašeptá: To se stane. Ale chtělo to omluvu!

Ve tváři Umělkyně otazník.

– No, prostě jste do těch žen tmavé pleti vrazila – bez omluvy... Copak můžou za to, že se narodily s tmavou pletí? Mají taky svou důstojnost! poučí ji karatelsky srdíčková ústečka.

– Já jsem se přece omluvila, žasne Umělkyně. Řekla jsem „pardon“! A kromě toho... Mně je barva pleti odvědycky úplně fuk!

– Myslíte, že nějaký „pardon“ jen tak přes rameno je omluva?

– Ano, myslím si to! řekne Umělkyně prudce a zařadí se do davu před bránou Gate 7: Nevím, co to se mnou je, otočí se pak mrzutě ke svému muži. Připadám si jako moucha v pavučině. Byl to přece ON! Asi stárnu.

– Já taky, zahučí muž. Už od narození.

– Lidský osud jsou zamíchané karty. Také v něm záleží na štěstí, povzdechne Bývalá žákyně a vláčným krokem líné lvice se vmáčkne do davu před sebou.

Zamíchané karty... Karty na stole... Záleží na štěstí... A život některé, v realitě už dávno neexistující obrazy, dokáže uchovat v mysli plasticky, s naprosto detailní přesností.

Uchovat v mysli... Ale vyvolat aktéry do skutečnosti? Zhmotnit představu? Není to trochu „přes“?

Obraz 1 – ljušin IL – 62

– Přijedu, řekla. Tenkrát cestovala letadlem poprvé. Sama, bez manžela. Zpočátku se na tu cestu těšila, jenže když už stála na letišti v odbavovací hale, pocitovala zmatek a nejistou prázdnotu. Nevěděla proč, když doposud se k ní život obracel jako slunečnice ke slunci. Ovšem teď kolem ní slídí jakýsi podvědomý strach. Co jí čeká? V rádiu hlásili silné bouřky... Anebo je to něco jiného?

Štíhlé stříbrné letadlo jí připomnělo štiku, kterou tatínek přinesl minulý týden v podběráku. Od říčního predátora odlišoval letadlo pouze podélný červený pruh na boku a označení ČSA. Nastoupila do něj jen s malou příruční kabelou, ve které měla kromě běžných drobností ještě teplý šál. Byl opravdu chladný duben. V Praze teploměr některá rána ukazoval i pod nulu. U vstupu do letadla si na usměvavý pokyn letušky vzala Rudé právo a Mladou frontu. Zdarma.

Když podle čísla na letence našla své místo, nosatý elegantní muž již dost v letech dvorně vstal: Dovolíte? Překvapil ji jeho hlas. Hluboký, příjemný. S naprostou samozřejmostí uložil její kabelu do schránky nad sedadly. Ten člověk byl tak vysoký, že musel sklánět hlavu, ale přesto zůstal shrbeně stát.

– Sedněte si, ukázala na letenku. Moje místo je asi tady, v uličce, ne?

– Já vím, ale ženy rády sedají u okénka. Nemám pravdu?

– Máte, zasmála se a Cyranovu nabídku na výměnu místa přijala. Sametové sáčko korespondující s barvou jejích skořicových vlasů jí sklouzlo s ramen, dlouhé těžké prameny se zhouply přes prsa. Noviny položila na kolena. Pozoroval ji, jako kocour pozoruje sýkorku na krmítku: Krásně voníte. Takové... Black Opium, ne? Fascinující!

– Jen med. Prostě lípy a včely... Samé světlo. Nic „black“. Ale... Hovoříte, jako byste byl ve fraku a já v dlouhých společenských šatech... s výmluvným pokrčením ramen ukázala na džínsy. Byly nacpané do vysokých kozaček.

– Jste neobyčejně zajímavá žena. Atraktivní a krásná! Už vám to někdo řekl?

Zasmála se podruhé: Tenhle kompliment se až tak úplně nepovedl, nezdá se vám? A kromě toho. Tohle se přece říká každé ženě, která muže zajímá.

– Jsem blbec, promiňte! Uvědomil si, že když vstoupila do letadla, všechny tváře se za ní otočily. Ty mužské se zájmem, ty ženské závistivě. Uvědomil si i to, že také on, jakkoli duchaplně lichotky pro všechny ženy běžně třepe z rukávu, teď v podivném zmatku plácá vrtohlavě: Manekýnka?

– Ne. Mám ráda klid – ve všech směrech.
– Proto čtete tohle? ukázal na titulky v novinách rozložených na jejich kole-
nou: Imperialističtí štváči zase zbrojí...

Pokrčila rameny: Žijeme v nebezpečné době lhářů a manipulátorů.

– To si myslíte?

– Víím, že je to tak. Lidé téhle doby nesmí přemýšlet, protože „někdo“ už za ně všechno promyslel, uvařil – a oni to povinně musí jen spolýkat. Vzít to za své. Žádnou myšlenku si člověk nesmí sám vypěstovat, sklídit, podusit v hrnci vlastních otázek a vlastních odpovědí.

– Ale taková je každá doba. Anebo ne?

– Nevím. Zním jenom tuhle. Narodila jsem se po druhé světové... Ovšem je mi divné, že se v době šťastných zítřků štve a zbrojí kvůli tomu, aby byl zachován mír.

– Manipulovat s neinformovanými, když informace programově chybí, lze snadno. S válečnou špínou mám bohužel hodně zkušeností... Vždycky je před námi nějaká válka. Jen nikdo neví, kdy začne... ani kdy skončí...

– Já jsem zatím žila jen v míru. Obě světové války znám jen z literatury. Nevěřím, že by lidé mohli být tak hloupí a začít nějakou třetí... To přece není možné...

– Jak známo, lidé dokážou i nemožné... milá slečno! řekl vážně.

– Paní... upozornila ho a zadívala se z okénka. Nebe bylo ostře purpurové. Má to něco znamenat? Pozatáhla roletku. Světlo se uvelebilo na kolenou muže. Když pohlédla dolů k zemi, napadlo ji: Někde v mraveništi života pod letadlem víří miliony osudů. Jejich životy směřují nezadržitelně k vlastnímu konci válka neválka.

Usmál se: Letíte na Šeremetěvo? Vzdálíte se tisíc šest set sedmdesát kilometrů z Prahy? Proč?

– Manžel je v Moskvě na studijním pobytu. Chci toho využít. Moskva je prý krásné město.

– To mohu potvrdit.

– Vy Moskvu znáte?

– Přistávám na Šeremetěvu služebně minimálně jednou do měsíce.

Zarazila se: Aha... podívala se na něj přímo, její oči byly široce pozorné.

– Máte děti? zachytil její pohled.

– Dvě, kývla a její výraz zněžněl. Holčičku a kluka.

– Já mám rád Blue sky. Modré nebe, ne to červené, ukázal k okénku a mrzutě si přihladil pár vlasů zakrývajících pleš. Všimla si jizvy, přetínající levé obočí,

velkého pečetiho prstenu s černým kamenem a iniciálami E, S – a pak také letušky, přivázející uličkou krabičky s obědem.

– Zeptal se: Co si dáte k pití, paní... paní...

– Jmenuji se Marie.

– Synek. Tedy: Sláva Synek, napřáhl k ní ruku s navštívenkou: Ing. Slavomír Synek, ministerstvo dopravy, přečetla a usmála se: To je hezké. Máte „mír“ i ve jméně.

– Dáme si nějaký aperitiv? Zvu vás! vytáhl z kapsy na zadní straně sedadla před sebou nápojový lístek a v předpažené ruce ho začal studovat: Oči! usmál se rozpačitě, poplácal náprsní kapsu saka a vytáhl brýle. Všimla si stříbrných letadel, kterými byly připojeny jejich nožičky k obroučkám. Ostatní občerstvení je pochopitelně zdarma, řekl nepřítomně.

– Courvoisier... Martell... Hennessy... pomáhá mu letuška.

– Můj oblíbený armagnac nemáte? přerušil ji. Jakmile kývla, požádal: Tak dvakrát, prosím. První pohárek podal Marii, teprve pak pozvedl ten svůj: Na vás!

– Na mě?

– Na to, že si tak dobře rozumíme.

– Není to nějaké nedorozumění, pane inženýre? Připijme si spíš na zdraví, řekla. A na štěstí. Vždycky piju na štěstí.

– Tak tedy na štěstí... že jsem vás poznal. Stop! okřikl sám sebe. Štěstí, to je přece krajina mládí. A já... Jste se svým mužem šťastná?

– Ano.

– A co považujete za štěstí? Tedy – usmál se: Kromě klidu a míru...

– Zdraví. Rovnováhu v životě. Štěstí je i někdo... bez koho nemůžete žít.

– Myslíte děti?

– Také.

– Štěstí... odmlčel se. Vlastně znám jen strach, vzrušení, pýchu... napadlo ho. Štěstí pro mě byl vždycky jen pouhý pocit, že jsem unikl... zachránil se. Jinak... obyčejné slovo...

Ještě dvakrát! podal vracející se stevardce prázdné pohárky: Tak na setkání! Myslím na to příští – a sám rychle přitukl: Štěstí totiž, paní Marie, znamená pro každého něco jiného.

– Mluvíte jako učitel, uculila se. Jste učitel?

– Ne, pilot.

– To byste měl ale sedět někde úplně jinde...

– Vysmíváte se mi?... Asi máte pravdu. Je trapné sedět v dopravním letadle

a plácát... Létal jsem za války, víte? Ale to jsem byl mladý. Je ovšem pošetilé vyprávět teď o mé minulosti...

– Souvisí s ní ta jizva? ukázala očima. Válečný zázitek?

– Ano i ne. Mohl bych lhát. Ale lhát vám bych nedokázal. Prostě jsem upadl.

Na zeď.

Z jizvy sklouzla pohledem k očím. Byly velké, tmavě hnědé. Ovšem nezajímala ji ani velikost, ani barva těch očí. Vždycky ji zajímalo jedině to, co je „ZA“. Za očima, za obrazem, za zrcadlem, za člověkem...

– Kávu? Čaj? Něco chladného? je tu opět stevardka.

– Kávu, prosím, řekla a on jí podal naplněný plastový šálek: Ještě dnes ráno jsem byl nejspíš nešťastný člověk, řekl.

– Proč?

– Protože jsem vás neznal.

– Snadno dosažitelné štěstí... poznamenala s ironií. Mně spíš připadá, že je ve vás něco... Něco... jako elektrický ohradník, řekla pod vlivem alkoholického tepla, šířícího se tělem.

– Ano, zasmál se sarkasticky. Bohužel, ano... To „něco“, milá Marie, je nejspíš o čtvrtstoletí delší život, než ten váš. Náhle měl pocit, že tahle žena k němu prostě patří. Jakoby ho už celý život provázela, jenom on, slepec, ji vedle sebe neviděl.

Člověk v mém věku a v mé situaci by měl zůstat nezávislý, řekl. Nenechat se nikým a ničím polapit. Ovšem... musím vám říct... od vás bych se nechal polapit rád. A co horšího, na váš půvab bych si dokázal velmi rychle vypěstovat i závislost.

– Neštěstí často začínají malými závislostmi a pak... Mnohdy ovšem mužům nejde o nic víc než si jen sám sobě něco dokázat...

– Máte pravdu. Mnohdy to tak skutečně je.

Silná turbulence s ní smýkla k němu, káva vychrstla. Do okénka nahlédly blesky. Světla zablikala: Připoutejte se! Opřela se o sedadlo před sebou, aby dokázala pohodlněji vmáčknot tělo zpět na své místo. Jedna turbulence stíhá druhou, blesky zle bíčují oblohu.

– Nemějte strach, stiskl jí přátelsky ruku. Nic se nestane. Do téhle chvíle jsme byli nad mraky, ale teď... Pilot musí bouřkou proletět. Za chvíli přistáváme, uklidňoval.

Letadlo začalo stoupat. Okamžitě to zaregistroval: Doneste nám to do třetíce! obrátil se na stevardku kontrolující připoutání cestujících a ukázal na prázdné pohárky od koňaku: Ale pane, teď už...

– *Povídám ještě jednou! Stejně bude pilot kdoví jak dlouho kroužit, než mu povolí v tomhle pekle přistát. Tak rychle! přikázal. Když letuška stále ještě otálela, vytáhl z náprsní kapsy jakýsi průkaz. Nastavil jí ho před oči: Jak si přejete, řekla okamžitě.*

Marie si té bleskové změny všimla. Co je „ZA“? Souvislosti... Možná mi někde něco důležitého uniká. To je kouzelná kartička? zeptala se.

– *Ano.*

Kroužili nad mraky nejméně dvacet minut. Šeremetěvo nepřijímalo.

– *Dámy a pánové, přistáváme, oznámila letuška do mikrofonu konečně. Zůstaňte, prosím, laskavě na svých místech – a připoutání!*

Prudké klesání. Zalehlé uši.

Z mraků se vynořují zpola zakryté kopule pravoslavných chrámů. Odhalují svou krásu pomalu a cudně. Náhle jsou ovšem pryč. Iljušin sebou zacloumá jako štika v podběráku, pak se jakoby propadne a tvrdě dosedne. Cestující tleskají.

– *Šeremetěvo hlásí třicet stupňů... ozve se mikrofon. Nad nulou! doplní letušku s jistým humorem kapitán.*

Přistávací plocha přivítala návštěvníky Moskvy obuškem žáru.

– *Směl bych vás doprovodit? ptá se opatrně Cyrano.*

– *Ne, pane inženýre. V hale mě bude čekat manžel.*

– *Marie... Chtěl jí možná ještě něco říci, ale pak jí jen stiskl obě ruce: Rozumím. Přesto je krásné, že jsme se potkali. Nevím, jestli jste pochopila, co to pro mne do budoucna znamená...*

– *Vůbec nic.*

Zavrtěl hlavou, třebaže tušil, že ona může mít pravdu.

Umělkyně

O tom, že právě přeletěli hranice cílové země, je Umělkyně informována Vodafone. Na obrazovce před svým sedadlem vidí obrys celého Maghrebu. Na východ od něj je Lybie a Egypt. Také jí v mobilu automaticky naběhne jiný čas. Umělkyně má nejméně hodinu náskok před prchajícím životem.

– Jsem jako lasice, která si ukousala tlapu, aby se dostala ze želez, vzdychne uštvane, když konečně padne na sedadlo objednaného autobusu. Ten stále ještě čeká na opozdilce, které delegát dohledává po letišti.

Děvče, připomínající košatý keř, obsadí dvě místa přes uličku. Ruka sáhne do kabelky, navyklým pohybem přejede rtěnkou srdíčko uprostřed tváře, vklouzne za výstřih přiléhavého trička a upraví v podprsence jeden kopec boubelaté krajiny. Srdíčková ústka přátelsky osloví Umělkyni: Nechtěla jsem vás naštvat, víte? Jen si myslím, že by všechny lidi na světě měli žít ve vzájemný úctě a harmonii. Prostě pravda a láska pro všechny, jasný? Pak prstík poklepe na sklo okénka a ukáže ven na parkoviště: Zajímalo by mě, co to hulí?

Jako drahokam řezanou tvář Isabelly Portugalské či Heleny Trójské halí oblak bílého dýmu. Žena je chlapecky štíhlá, její pohyby jsou sebejisté. Kouření se oddává s požitkem a celou svou bytostí. Když obtočí hedvábným ocasem páry všechny kuřáky obyčejných cigaret kolem sebe, ví, že je nepřehlédnutelná. Mlhavá, vzrušující, tajemná. Ví, že je nepřehlédnutelná v jakékoliv situaci. Ví to i její partner.

Bývalé studentce se třesou ruce. Stojí stranou všech a zapaluje jednu Camelku od druhé, lačně a nedočkavě saje kouř. Oči zavřené, tvář obrácenou k nebi. Co jí asi běží hlavou?

Manžel umělkyně vylámává z paměti konfiguraci minulosti: Byla to taková nešťastná holka. Ne snad tlustá, ale oplácaná. V době Twiggy pro šestnáctiletou nanyňku tragédie. A ona si to strašně brala. Navíc: Táta notorický alkoholik. Když se vrátil k ránu domů – vyhrával po hospodách na harmoniku – vytáhl

holky z postele – ona měla ještě sestru, víš? Nějaký důvod si vždycky našel a sflákal je i s mámou jehovistkou na jednu hromadu.

– Jehovistkou? Sekta, že?

– Ale... Je to uznané náboženství, které pouze vidí křesťanství trochu jinak. Ovšem jako sekta se chovají. Vánoce, velikonoce neslaví, to jsou prý svátky pohanské. A žádné světské radovánky – kino, divadlo, disko nic takového! Myslet pouze na Boha! Na Armagedon! Sísu, tak jí holky ve škole říkaly, strašně toužila být členkou našeho školního divadla O2. Ovšem neuměla zpívat, tančit ani hrát... přesto jsem jí poskytl prostor. Přihlásila se mi také do sportovních her – nevím proč. Byla nemešlo. Možná kvůli hubnutí. Jenže jak se toho domákla její máma, zakázala divadlo a sportovní hry také. Sísu si ovšem někdy postavila hlavu, no a pak do školy přicházela s boulemi, modřinami i monokly. Pokaždé to ovšem svedla na nějakou nešťastnou náhodu. Všichni jí věřili, byla fakt extrémně nešikovná. Při přeskoku kozy mi pokaždé spadla do náručí a za celé čtyři roky se nenaučila výmysk. Vždycky se moc snažila, jenže jsem jí stejně nakonec ten zadek musel hodit na hrazdu sám...

– Nepochybují, že k její radosti... pousměje se Umělkyně.

– Po maturitě za mnou přišla s nějakým tlustým opusem a prosila mě, ať si to přečtu: Tajný deník nešťastný holky... Vyprávěla mi, jak moc touží stát se spisovatelkou.

– Někde to vyšlo?

– Pochybují. Sice to vůbec nebylo špatné, hlavně niterné a dojemné, ale sama víš, jak se nakladatelství chovají. K prvotinám zejména. Mě ovšem na tom rukopisu nejvíc překvapil drásající popis neopětované lásky. Za celé čtyři roky jsem totiž nezaregistroval, že by měla nějakého kluka...

Vedro. Popelavé. Únava. Monotónní. Pot. Pouštní. Zbytečná ztráta času.

– Tak pojedeme konečně?

– Doslechl jsem se, že po škole nemohla sehnat zaměstnání. Chvilí prý pracovala v zahradnictví, chvíli na kase v samoobsluze, chvíli dělala svačinářku u zedníků, také snad v cukrovaru a v továrně u lisu, pak prodávala párky v bistro. Potkal jsem ji v nádražní hale, to už jsem učil na fakultě v Praze. Právě ji i z toho bistra vyhodili. Neměla ani na jídlo... Kolik zoufalství se dá vyčíst z jedné oči... Někteří drobnosti se zavrtají – a zůstanou v mysli na celý život. Samozřejmě jsem jí trochu vypomohl – s tím, že si dříve později poradí... Ale teprve s odstupem času člověk pozná, jak je život pro některé lidi neuchopitelný – a vidí věci jinak.

– Později jsi už o ní neslyšel?

Pokrčení ramen: Ztratila se někde ve světě. No a přihlásila se – dnes. Na-
značila mi, že byla vdaná, že je vdova, jestli má nějaké děti, kdopak ví...

Spát. Hlava na opěradle zadního sedadla těžkne. Zaplavat si konečně...

Děti vysoké blondaté se zjevně nudí.

Ona rozdává oplégrům kromě obložených housek ještě nejrůznější příka-
zy: Nech ji být! Nevšímej si ho! A s důležitostí, která k ní nejspíš patří, podává
informace vyčtené z bedekru.

Učitelka?

– Adi, nekousej si ty nehty! Danieli, nešťouchej do ní! Nemohli byste se
alespoň chvíli chovat slušně?!!!

Důležitost, důležitost...

Ale je někdo z těchto lidí odjíždějících na svoji vytuouzenou dovolenou
důležitější nebo významnější než kdokoli jiný? Učitelka? Aktivistka? Umělkyně?
Docent? Bývalá studentka? Ne. Všichni jsou v této chvíli rovnocenní, protože
vytvářejí souzvuk. Jeden daný okamžik. Čekající autobus. Unavené včely, ke kte-
rým konečně přisedají další. Ty, dohledané na letišti.

Jedeme!

V našem světě existují milióny jiných světů, napadne Umělkyni, když se
celý zájezd Exotic-tour konečně kodrcá luxusním autobusem z letiště cílové
země, do které ona kvůli teroristům už nikdy nechtěla jet, do objednaného ho-
telu. Cílová země je extrémně levná a dokonce prý už i bezpečná...

U pouličních stolků hlavního města se na stoličkách pohupují muži v čer-
ném a pijí kávu. Žádný alkohol. Alláh se dívá. Špinavé bosé nohy v pantoflích
značky Puma či Niké přehazují jednu přes druhou. U pouličních stolků nepijí
kávu žádné ženy. Na úpatí betonových chatrčí, podestlaní mnohaletými odpad-
ky, posedávají muži-junioři. Co je hnací silou života téhle mládeže? S chytrými
mobily v rukách kynou projíždějícímu autobusu turistů, kteří jim přivázejí ob-
živu. Taková je vůle Alláha. Ale Súra 9, ayat 5 Koránu říká: Zabíjejte modloslu-
žebníky, kdekoliv je najdete...

Jenže v zemi Umělkyně se zas tvrdí: Nezabíjí se slepička, která nese zlatá
vajíčka.

V době, kdy byli křesťané naháněni do lvích tesáků v Coloseu, přijeli tihle
lidé na svých velbloudech a koních z pouště, neboť fata morgana jim zjevila
kdesi v dáli bohatý svět, který jim z vůle Alláhovy náleží.

– Pojedeme dlouho? ptá se vedrem zmořená Umělkyně.

– Ještě Římská cesta, řekne delegát. Střídali se tu Féničané a Římané...

Určitě znáte Hanibala a jeho Punske války...

Šest kilometrů po šíji, z obou stran omývané slanou vodou. Římané, aby měl ostrov spojení s pevninou, naházeli do moře šest kilometrů obrovských balvanů. Umělkyně si nedovede představit, jak to mohli udělat, když měli k dispozici jen otroky a koně.

– Po Římanech přišli Vandalové a Byzantinci – teprve po nich nastoupili Arabové. V té době u nás bylo tak asi období Velké Moravy, vykládá delegát. No a Barbarossa měl základnu právě tady...

Dost! zakáže si Umělkyně poslech. Tohle si každý může přečíst v bedekrech či dohledat na internetu, řekne si a ponoří se, jak ona říká, do myšlení na svou vlastní hlavu.

Franc

K hotelu Rita Beach přijíždí autobus pozdě v noci. Zastavuje pod osvětlenou bugenvilií, která je samý květ. Hosté vystupují, čekají na kufry, které řidič vyhazuje z úložního prostoru autobusu.

– Každý si vezmete vlastní zavazadlo! přidrží matka Učitelka za tričko syna. Povídala jsem vlastní, Adino! Vlastní!

Někde mňouká kočka. Vítr si na přístupové cestě pohrává zapomenutým „parajá“. Plešatý Čech se ptá své kulaťoučké ženy: Máš moje brejle?

– Nemám.

– Jak to!? Na co teda myslíš? – Tak vidíš! Dělaš všecko pro to, abychom se rozvedli!

Jako poslední vystupuje obtloustlý kulhavec s panamákem na hlavě. Panamák je poznávacím znamením. Od dveří hotelové haly přibíhají dvě děvčata. Ukazuje na ně prstem: Fatima? Nažet?

– Franc? vrhají se mu obě kolem krku. Žerty, smích. Pak dojde na fotoграфování – nejdřív on fotí děvčata, pak snímek s jednou i druhou. Děvčata jsou zřejmě sestry, podobu nezaprou.

– Mladé vlašťovičky, řekne Umělkyně a zmocní se jí melancholie.

– Romantické naivky, které si myslí, že si pro ně konečně přijel bohatec a vezme je s sebou do báječné Evropy, poznamená sarkasticky Manžel Umělkyně.

Průvodce pobíhá, arabsky se dohaduje s personálem, až konečně přikáže nastěhovat kufry do vstupního foaye pyšnicího se rozmařilou orientální nádherou – a pak už je slyšet jen cinkání příborů a talířů...

Po rychlé noční večeři, kterou hostům unavený personál, čekající na příjezd autobusu, ohřál v mikrovlnných troubách, vyhlízejí hosté nosiče, kteří je postupně odvedou do pokojů. Umělkyně a manžel v hotelové hale velké jako fotbalové hřiště upíjejí horkou kávu. Ochotně ji připravili v recepci, protože

dva bary ol inklusiv, umístěné na tomhle fotbalovém hřišti, mají po půlnoci už zavřeno. Kávu popijí i kulhavec. Zatímco jeho dvě krásné slečny – mísenky s arabsko-francouzskou krví bývají opravdu krásné – vyřizují v recepci jeho nezbytnosti, provází je spokojeným pohledem.

– Usmíváte se... osloví ho pobaveně Umělkyně.

– Taky bych se usmíval po takovém milém přivítání, zažertuje Manžel Umělkyně. Je vidět, že vás tu dobře znají – jezdíte sem často?

– To jsou mé neteře, dlouho jsme se neviděli, nebyl čas, nebyla příležitost, cestoval jsem po celém světě, to víte byznys je byznys... Ale člověk si potřebuje taky někdy odpočinout, tak jsem je přijel navštívit.

– V čem podnikáte?

– Ve všem, co je výnosné. Zejména ve financích – akcie, dluhopisy, bitcoiny a tak...

– Cestujete sám?

– Skoro vždycky – jen někdy s sebou vezmu mladšího bratra Ášu, aby si užil. Ten cestování ještě bere jako dobrodružství, pro mě už je to většinou jen rutina a nuda. Mimochodem – napřáhne ruku – Franc Vaněk, jméno mé.

– Mauderová, Marie... podá mu ruku Umělkyně. A to je můj manžel, Jan Hrdina. Ponechala jsem si jméno za svobodna, víte? usměje se.

– Potěšení na mé straně, pokloní se obřadně Franc: Ale teď mě prosím omluvte, ukáže na nosiče, který postává u jeho kufru. Pak kulhavě odchází.

Manželé se na sebe podívají, teatrální zdvořilost je pobavila.

– Tenhle člověk, poznamená Umělkyně, nepostrádá děvčata. Ten postrádá sám sebe. Ty mu neteře věříš?

– Nemá to logiku, zívne Manžel Umělkyně a rozhlédne se. Už aby pro nás taky přišli, dal bych si sprchu!

Oči Umělkyně bloudí po bombastické hale s mramorovým sloupovím a nádhernými mozaikami na zdech, pozorují čilé pohyby smetáku klouzajícího po meruňkově zbarveném mramoru podlahy. Násada se opírá do snědé dlaně s rýhami, které tam vepsal sám Osud. Fata regunt homines... Osud vládne lidem, napadne ji. Ruce bez rukavic namáčejí hadr do kbelíku, ždíou ho, obalují jím smeták, tisknou ho k podlaze, ženou po mramoru unikající smítka a vzdalují se. Smetáků bleskurychle klouzajících po chladivém zrcadle podlahy je v hale celkem pět.

– Tady by se uklízeční stroj nevyplatil? poznamená Manžel Umělkyně, protože on nad vším stále racionálně přemýšlí.

– Možná chce osvícený majitel téhle nádhery dát z humanitárních důvodů práci co největšímu počtu místních, poznamená ona. Ale že ty ženské tím vedrem nechcípnou, diví se. Sama je oblečená pouze do lehounkých šatů z motýlích křídel a nevěřicně zkoumá úbor uklízejících žen. Bílé kalhoty, meruňkové šatové zástěry s dlouhými rukávy, vše barevně přizpůsobené mramoru podlahy. K tomu bílé šátky halící vlasy tak, aby ani pramének neunikl.

Kukly.

Možná mají s celou do meruňkova laděnou halou splynout, aby nerušily dojem. Možná mají být neviditelné. Aladinova lampa něco podobného přece umožňuje, že?

Jedna kukla se ovšem odlišuje. Má meruňkovou šatovou zástěru zpestřenou bílými puntíky.

– To bude šéfová, poznamená lakonicky Manžel Umělkyně.

Eliana

Šéfová uklízející čety se jmenuje Eliana.

Eliana? To je arabské jméno? Není. Matka Eliany byla francouzská křesťanka, otec místní muslim. Jakkoli byla Elianiným snem Paříž, stala se jejím domovem ustavičnými náboženskými rozbroji zmítaná země otcova. Tady jí byl přidělen i muž Nasir. Vládce nad ženou, rodinou i celým světem. Jeho karabáč vždy věděl, kdy je třeba vychovávat. Nasir si byl dobře vědom i toho, že všechny bezvěrce je třeba likvidovat a všichni jinověrci jsou jeho sluhové, ale doposud kromě své ženy žádné sluhy neměl.

Po jeho záhadném zmizení zbyly Elianě kromě dluhů a sedřených rukou ještě dvě dcery. Fatima s Nažet.

Když šéfová uklízející čety večer odloží služební oblečení, objeví se záclonovitě svěšená svraskalá kůže paží a na hřbetech rukou vystupující meandry modrých žil. Eliana už má svá léta. Při svlékání nemyslí na žádného muže, ale jen na to, jak po mramorové podlaze haly před jejím smetákem utíkala neposlušná stébla mořské trávy, která tam z plavek vysypala jakási bezohledná žena. Mořská tráva před smetákem stále vytvářela nějaká znamení, která by její muž jistě dokázal rozšifrovat, ale ona to nedokáže. Znamení mohou dávat jak džinové dobří, tak i ti zlí, je třeba mít se stále na pozoru, radí místní ženy.

Šéfová uklízející čety na džiny nevěří. Ani na ty dobré, ani na ty zlé. Matka ji vychovala v lásce ke Kristu, synu Božímu. Obyčejní lidé matčiny země Krista pána bezmezně milují a v jeho šlépějích slepě kráčejí. Otec Elianiných dcer ovšem holky vychovával v lásce k Alláhovi – Alláh Akbar! – a jeho proroku Muhamadovi. Zdejší prostí, ale zejména nevědomí a nevzdělaní lidé, tyhle dvě veličiny rovněž nade vše milují, uznávají a v jejich šlépějích též slepě jdou.

A ti neobyčejní, ti kormidelníci světa, kteří mají protiatomové kryty s bazény, tenisovými kurty a kinem, si mnou ruce. Davem věřících, ať už jde o jakoukoli víru či ideologii, se dá snadno manipulovat. Stratégií neobyčejných tedy

je držet v nevědomosti obyčejné, případně jim jakýmkoliv metodami vnutit svůj názor na lidské bytí a to tak, aby názor jejich začali považovat za vlastní. Jak že to napsal pan Orwell už v roce 1984? Všechno z tebe vyženeme a na místo toho dosadíme sebe...

Může duše existovat mimo tělo? uvažovala Eliana kdysi dávno. Dnes sice stále ještě o mnoha „pravdách“ obou náboženství pochybuje, ale v jejích modrých očích již navždycky uhasl úžas nad vším nepochopitelným a modlí se jedinou modlitbu: Ty nejvyšší, ať už jsi kdokoli, dávej mi sílu, ať změním věci, které změnit mohu, a přijmu úděl, který změnit nemohu.

Elianin muž Nasir jedné zdivočelé noci, kdy blesky křížovaly oblohu a vlny dorážely téměř až k jejich skromnému domu, byl náhle pryč. Buď utrpěl úraz paty, neboť štěstí muslima sídlí právě tam, a zemřel v té divočině na moři stejně jako kdysi jeho otec, anebo možná jen odplul, aby zapomněl, že pro svou rodinu už nedokáže obstarat ani ty placky s olivami a cibulí, anebo možná...

Nezabila ho přece Eliana! Anebo ano? Ne, ne... Alespoň pro ni byl totiž mrtvý už dřív!

Ale ona krušná léta jsou dávno pryč a holky se rychle vymykají matčinu vlivu. Načichají moderním světem. Nemodlí se k žádnému bohu, nezahalují tvář, dokonce i šátky nosí jen výjimečně. Eliana jim to nevyčítá. Nevyčítá jim to dokonce ani nikdo z hotelu, kde pracují. Obě totiž plynně hovoří nejen arabsky, ale také francouzsky i anglicky a krásné i vlídné k hostům jsou až až!

Umělkyně

Hodí kufr na stolec a unaveně sebou praští na postel. Připadá si jako někdo, kdo se po dlouhé době snaží zrekonstruovat vlastní historii života. Ale proč zrovna tady a teď? Neměla by se spíš zabydlet? Určitě měla, ale ta myšlenka ji neúnavně pronásleduje. Viděla toho Slávka, nebo neviděla? A co s ním v jejím životě bylo špatně? Co mohla ona udělat lépe? A co vlastně hledá teď? Nějaký základní tón? První slabiku? Střed, kolem kterého by si bývala mohla život uspořádat lépe?

Středobod jejího života právě pouští sprchu: Nepůjdeš také? Je vedro!

Sousedí: Mami, ať toho ta kráva nechá!

Mnohovrstevnost. Mnohotvarost.

– Ať toho nechá on!

– A co ti asi tak dělám?

– Vyčistit zuby! křičí paní Učitelka. Podívej se do zrcadla, Dane! Máš je jako velbloud!

Nesoustředěnost.

Moje děti před třiceti lety... Byly horší? Byly lepší? Napadne Umělkyni a klubíčko se odvíjí dál. A co naši vnuci? Jedna životní příhoda vyvěrá z druhého, jeden příběh z jiného a všechno je najednou stejně důležité i nedůležité.

Co ona k tomu pilotovi vlastně cítila? Lásku? Nebo jen nějakou přichylnost? Šlo spíš o soucit? Šlo posléze o nechuť? Nebo dokonce o nenávisť? Ale je ona schopná někoho nenávidět?

Čím déle ho znala, tím byl nejasnější, rozmazanější, nečitelnější... Když na něj myslí teď, s odstupem času, stávají se obrysy zřetelnější, jasnější, pochopitelnější. Jak by se zachovala, kdyby ho teď skutečně potkala? Co by mu řekla? přemýšlí Umělkyně zahleděná do obrazců, které čas vymaloval na stropě. Před očima jí ale defiluje jiný strop. Strop ve studentském pokojíku jejího Jana. Do toho pokojíku za ním na zapřenou lezla oknem. Jan se vždycky postavil na židli a černým uhlem obtáhl, křivky, které na stropě viděl. Samé krásné nahé ženy.

V Janově studentském pokojíku je také tenkrát zastihly ruské tanky.
A zase z vedlejšího apartmánu: Mami, on se válí po mojí posteli! Budu to mít celý zmandlovaný!

– Je to moje postel! U okna spím já. Já si sem vlez první!

Jan z koupelny: Už jdeš? Mám ti sprchu nechat puštěnou?

– Ano, už jdu, řekne ona a vezme ručník. Vzpomínky za ní ovšem vlají jako kdysi její dlouhé těžké vlasy. Muž vychází z koupelny, kapky mu ještě stékají z hustého obočí na nos.

Deštění sprchy soustřeďuje rozbloumání. Vztek. Proč vzpomínky na toho člověka hrají roli, která má teď už daleko k jeho skutečnému významu? Proč se stále tak vnucují a tíží?

Bubnování zvuků z vedlejšího pokoje: Mami, ona mi sebrala ručník!

– To je můj ručník!

Pavučiny souvislostí. Její děti. Honzík s Helenkou. Vnouchata...

Pavučiny. Pavouk. Moucha. Smrt.

Nemilosrdné asociace. Člověk je proti nim bezbranný.

Umělkyně připouští, že pilota s nablýskaným charakterem může s odstupem času posuzovat z různých hledisek i úhlů pohledu, ovšem stále tu zůstávají ony nezodpovězené otázky: Co ona od něj vlastně očekávala? Co on očekával od ní?

Obraz číslo 2 – Universitetskaja

Marie stojí v příletové hale sama už nejméně čtyřicet minut a cítí, jak jí po páteři stékají crůčky potu. Z promrzlé Prahy přiletěla ve vlněném svetříku, teplém saku, s vysokými kozačkami přes úzké nohavice džínsů – a takové oblečení se s třicetistupňovým vedrem Šeremetěva těžko snáší. Ať se Marie rozhlíží, jak se rozhlíží, její Honza stále nikde. Vždycky byl přesný a spolehlivý. Něco se muselo stát. Její těšení, bezstarostnost i jistota – všecko je náhle vystřídáno podivným strachem: Co bude dělat, když se ho nedočká?

– Mohu vám nějak pomoci? ozve se za ní známý hlas.

– Ne, zvládnu to sama, pane inženýre, řekne rozpačitě.

– Člověk je velký ve svých úmyslech, ale často slabý v jejich realizaci. V tom spočívá lidská smůla – ale i půvab žen, zasměje se Cyrano. Gavaritě po rusky?

Pokrčila rameny: Za mé školní docházky to byl povinný jazyk.

– Promiňte. Neuvědomil jsem si... Necháme tedy vzkaz v informacích, jestli znáte adresu hotelu, zavolám taxi a doprovodím vás.

– Proč byste to dělal?

– V životě každý člověk napáchá spoustu zla, mnohdy o něm ani neví, zvedl její kufr. A tak je dobré přihodit na miskou vah nějaký ten odpustek, ne?

Jeho slova na ni působí jako jarní sprška. Úleva. I když... Svět je plný divných lidí... Ale... Když on stojí vedle ní, sahá mu ona sotva po ramena – a to na předváděcích molech nepatříla k nejmenším. Jenže: Co je „ZA“?

Vyšli před halu: Možná si tady už manžel našel jinou, přelétl mu tváří paprsek lechtivé naděje.

– Nepravděpodobné.

– Nepravděpodobné, ale často logické. Láska je jako moře.

– Moře je věčné.

– Jistě. Ale má příliv – a odliv... A tyhle zákony nezadržíme ani na vteřinu. My, lidé, prostě někdy, ať chceme nebo ne, své blízké klameme. A pak nás mrzí, že je bolí i to, co už není pravda, mávl na taxík.

– K takovým on nepatří, urazila se a předložila řidiči papírek s adresou: Universitetskaja, Mičurinskij prospekt 8/29.

– Universitetskaja? Charašo, nastartoval. Černá volha se rozjela.

V recepci řekli: Pan doktor už volal. Máte prý počkat. Ovšem dříve jak za hodinu tu nebude.

Zalil ji pocit radosti.

– Když dovolíte, počkám tu s vámi. Musím vás přece v pořádku předat, ukáže Cyrano k baru.

– Ale... tu hodinku přece... Jistě máte vlastní povinnosti. Zdržovat vás je nesmysl!

– Já... žiji z nesmyslů, Marie, víte?... Dopřejte mi tu hodinku snění, zaprosil a objednal vodku. A ještě dvě sklenice vody. S ledem! Da! Dva stakana... pokývl a ukázal barmanovi na prstech.

– Nechci se opít, řekne Marie do bzučení ventilátoru, kterému nastavila rozpalenou tvář. Únava z cesty rozprahuje křídla.

– Já se naopak opít chci, boří Cyrano svůj velký nos do vůně vodky. Ztracené duše to tak dělají. Přijde váš muž a odvede vás. Pak budu zase sám. Budu... Co je to za slovo? Já... V životě totiž už žádnou budoucnost nemám. Jsem muž bez budoucnosti. Víte, opustil jsem v životě mnoho žen, ale bylo to jiné opouštění, protože...

– Vy nejste ženatý?

– Ale jsem! A přesto nikam nepatřím... Jenže... nic se nedá opravit. Život je o štěstí. Já jsem ho nikdy neměl. Proto rád hraji šachy. Tam spíš, než na něčem tak vrtkavém jako je štěstí, záleží na racionální úvaze. Hrajete šachy?

Neodpověděla. Spatřila svého muže přicházet turniketem a rozběhla se k němu. Políbili se.

Vidět ženu, která člověka zajímá, v objetí jiného muže, není nic příjemného, napadlo inženýra Slávu Synka.

Najednou se mu Marie existencí partnera začala jevit jinak. Úplně se změnila. Ožila. Únava zmizela. Vzala muže pod paží a v proudu řeči vedla ke Slávkovi. Atletická postava, široká ramena, nad kořenem nosu srostlé černé obočí. Natáhl ruku k přátelskému stisku.

Manžel Umělkyně

Ráno je roztěkané a třpytivé. Manžel Umělkyně se holí v koupelně. Tedy holí... Odrásává si těch pár chlupů, které si dovolily vyrůst někde mimo jeho mužný plnovous: Už volaly děti? křičí do zrcadla.

– Ano i ne. Honzík poslal nějaké fotky kluků. Vezmi si brýle!

Na hřebeni protější střechy se v modru nebe ostře rýsuje čepýřící se holub. První ranní kávu pije Umělkyně se svým manželem, jako vždycky, v pokoji. Rychlovarnou konvici si vozí s sebou.

Umělkyni umění neživí. Nikdo ho totiž nepotřebuje. Zákon nabídky a poptávky je neúprosný. Umělkyni živí manžel, docent jedné z fakult Univerzity Karlovy. Na různých besedách a čteních po knihovnách vystupuje v roli jejího šoféra, manažera i bodygárda. Jednou knihovnice Zapadákova, rozrušená z tak závažného úkolu jako je několika podřimujícím důchodcům představit nicku, tedy „velkou spisovatelku z Prahy“, řekla: Vážené dámy a pánové, dovoluji si vám představit paní Marii Mauderovou, jednu z nejvýznamnějších Umělkyně naší doby. A tady, ukázala na docenta H., je Manžel Umělkyně.

Ano. Umělkyně se jmenuje Marie a svému muži Janovi od té doby jinak neřekne: Jsi jenom Manžel Umělkyně. A on na tu hru pobaveně přistupuje.

Umělkyně jsem já. Někteří mě označují přesněji – Spisovatelka. Jenže já vlastně nejsem žádná Umělkyně, dokonce ani Spisovatelka ne. Jsem pouhá žena z žebra Adamova. Ubohá opisovačka života. Plagiátorka. Čórkařka. Kradlářka snů. Interpretka šumění kypícího života. Imitátorka hlasu moře a hor. Obdivovatelka přírody a kopírovačka jejích obrazů. Napodobovačka krásy. Vyznavačka svobodného vyjádření, humoru, dobrého vína a „nesnesitelné lehkosti bytí“. Zkrátka zlodějka všeho, co podobné zlodějky tak mohou ukrást.

Jsem zlodějka, která určitou částí své bytosti žije mimo čas i prostor. Zlodějka, která se do světa lidí narodila nejspíš jen ze svrbivé touhy po životě, který nikdy nepřestala zkoumat, pozorovat a – milovat.